

Bekämpningsmedel i Sverige

Ökad användning och risker – vad gör vi?

Samtidigt som en allt större andel av den svenska åkerarealen odlas helt utan kemisk bekämpning, har bekämpningsintensiteten ökat på den övriga arealen. Antalet spruttillfällen (hektardoser) har inte minskat sedan insamlingen av data började på 80-talet och dessutom fördelas samma antal doser på en mindre areal.¹ Under de senaste åren har även miljö- och hälsoriskerna med användningen ökat.²

Hur ser Sverige till att vända den negativa trenden? Vad gör vi för att leva upp till intentionerna i EU:s bekämpningsmedelsdirektiv, den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel, de svenska miljömålen samt regeringens utpekade fokus på miljögifter?

Bakgrund

Bekämpningsmedel som används i jordbruket kallas växtskyddsmedel. Användningen regleras på flera olika sätt via t.ex. godkännandeprocesser, användarvillkor, regler för spridning samt en bekämpningsmedelsskatt. Enligt EU:s direktiv (2009/128/EG) för hållbar användning av bekämpningsmedel ska Sverige arbeta för att minska miljö- och hälsoriskerna med bekämpningsmedelsanvändningen. I den svenska handlingsplanen³ för hållbar användning av växtskyddsmedel finns därför mål om att minska riskerna för miljö och hälsa. Ny statistik visar dock att Sverige kommer längre och längre från de politiska målen, något som pekar på behovet av bättre styrmedel.

Ny skatt på bekämpningsmedel?

Den svenska bekämpningsmedelsskatten har funnits sedan 1984. Skattesatsen är 34 kr per l/kg verksamt ämne och har kritiserats för att inte ha märkbar effekt på vare sig användning eller riskindex. Flera statliga utredningar har därför pekat på behovet av att differentiera bekämpningsmedelsskatten till preparatens olika miljö- och hälsorisker.⁴ Norge, Frankrike och Danmark har redan infört differentierade skatter på bekämpningsmedel.

¹ http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/kemiska_bekampningsmedel_1981-214.pdf

² <https://www.kemi.se/hitta-direkt/bekampningsmedel/vaxtskyddsmedel/riskindikatorer-for-vaxtskyddsmedel>

³ <http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/miljoklimat/giftfrimiljo/handlingsplanforhallbaranvandningavvaxtskyddsmedel.4.724b0a8b148f52338a3152a.html>

⁴ SOU 2003: 9, Kemi 2013

Utöver styrningen mot minskad miljöbelastning är differentierade miljöskatter ett bra sätt att stimulera utvecklingen av miljöinnovationer. Det finns flera exempel på teknik för icke kemiskt växtskydd^{5,6} där användningen skulle stimuleras av en differentierad bekämpningsmedelsskatt.

Studie på svenska fältförsök visar att differentierad skatt ger goda resultat⁷

I en masteruppsats från Köpenhamns universitet studerades tre olika utformningar av bekämpningsmedelsskatter; en platt skatt (kr per kg/l aktiv substans), en kombination av platt skatt och differentiering efter ett riskindex, samt en differentierad skatt. Simuleringarna genomfördes på data från skånska växtskyddsmedelsförsök. Studien analyserade effekter på användning, substitution (val av växtskyddsmedel med lägre risker) och ekonomiska konsekvenser för lantbruket.

Denna studie konstaterar att den nuvarande platta skatten i Sverige inte har någon styrande effekt på varken användning eller riskminskning av bekämpningsmedel medan en skatt som är differentierad utefter ett riskindex har effekt på både användning och risker. Studien visar att den mest effektiva utformningen, minskade risker till lägst kostnad för lantbrukaren, är en skatt som endast är differentierad efter riskindexet. Den differentierade skatten med en skattenivå på 30kr/risnivå minskar riskindexet med 34 % och användningen med 22 %. Det skapas även en substitution till bekämpningsmedel med lägre risk. För lantbruket innebär skatten en kostnad med i genomsnitt 151 kr per hektar. Kostnaden varierar dock mellan olika sorters bekämpningsmedel och innebär i genomsnitt prishöjningar på 2 % för svampmedel, 8 % för ogräsmedel och 28 % för insektsmedel.

Vägen framåt för svenskt lantbruk

Ett högt miljöskydd är nödvändigt för att klara miljömålen, folkhälsan och ekosystemens bärkraft, men ger också viktiga konkurrensfördelar för den svenska produktionen. Svenska miljöregler ger företag, konsumenter och offentliga verksamheter möjligheten att välja svenska livsmedel med hög produktionskvalitet.

Mervärden i den svenska produktionen är ett viktigt verktyg för att skapa ett livskraftigt och hållbart lantbruk i hela landet då Sverige har svårt att konkurrera med livsmedel till lägsta pris på en global marknad. Ökad lönsamhet i lantbruket är centralt för så väl miljömålen som målen om en levande landsbygd. Samtidigt får nödvändiga miljöåtgärder inte ses som ett hinder utan tvärtom som en möjlighet att nå både en lokal och global marknad med dessa mervärden.

- **Naturskyddsföreningen anser att det är dags för Sverige att utreda effekterna av en differentierad skatt utformad som en avgift där medel går tillbaka till lantbrukssektorn som stöd till forskning och utveckling av mer hållbara växtskyddsmetoder.**

Naturskyddsföreningen är en politiskt obunden ideell miljöorganisation med kraft att förändra. Vi sprider kunskap, kartlägger miljöhot, skapar lösningar samt påverkar politiker och myndigheter såväl nationellt som internationellt. Dessutom står vi bakom världens tuffaste miljömärkning, Bra Miljöval. Föreningen har ca 221 000 medlemmar och finns i lokalföreningar och länsförbund över hela landet.

⁵ <http://www.justcommonsense.eu/ograsskararen-combcut>

⁶ <http://ja.se/artikel/27182/delad.html>

⁷ http://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/andreas_anderholm_pedersen_master_thesis.pdf